

Teresa Górniak

Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego
e-mail: teresa.gorniak@lib.uni.lodz.pl

[Biblioteka Uniwersytetu Wileńskiego – sprawozdanie z wyjazdu w ramach programu ERASMUS+

DOI: <http://dx.doi.org/10.18778/0860-7435.22.23>

Podróże, poznawanie nowych miejsc i ludzi, wymiana doświadczeń, zwłaszcza w kontekście międzynarodowym, niezwykle rozwijają i ubogacają człowieka, inspirują do podejmowania kolejnych wyzwań, pozwalają spojrzeć szerzej na otaczającą rzeczywistość, wyzwają z rutyny. Takie możliwości otwiera przed pracownikami naukowymi i administracyjnymi wyższych uczelni również uczestnictwo w programie *Erasmus+*. Jedno ze szkoleń typu „Staff Mobility for Training” miało miejsce w Bibliotece Uniwersytetu Wileńskiego w dniach 13–19 czerwca 2015 roku. Celem spotkań, dyskusji i obecności pracownika Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego w wileńskiej bibliotece uczelnianej była wymiana doświadczeń zawodowych, zapoznanie się z historią i strukturą organizacyjną oraz metodami pracy Biblioteki Uniwersyteckiej w Wilnie i porównanie jej z macierzystą jednostką.

Biblioteka Uniwersytecka w Wilnie jest jedną z najstarszych w Europie. Założona została w 1570 roku przy Kolegium Jezuitów. Trzon kolekcji stanowiły zbiory króla Zygmunta Augusta oraz dary biskupów i szlachty m.in. Waleriana Protasiewicza i Jurgisa Albinosa. W 1579 roku Kolegium uzyskało status szkoły wyższej, nadany przez króla Polski Stefana Batorego, a zatwierdzony przez papieża Grzegorza XIII specjalną bullą, wydaną w tymże roku. Szkoła przyjęła nazwę Akademii i Uniwersytetu Wileńskiego Towarzystwa Jezusowego, a Biblioteka stała się Biblioteką Uniwersytecką. Z Uniwersytetem współpracowało wielu wybitnych uczonych, a wśród nich: Maciej

Kazimierz Sarbiewski, Piotr Skarga, Jakub Wujek, Franciszek Bohomolec, Adam Naruszewicz, Marcin Poczobut–Odlanicki, Jan i Jędrzej Śniadeccy. Wiedzę z wileńskiej uczelni czerpali m.in.: Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki, Ignacy Kraszewski, Wincenty Pol, Czesław Miłosz i Melchior Wańkowicz.

Po powstaniu listopadowym Książnica została zamknięta, a jej zbiory, liczące wówczas ok. 60 tysięcy woluminów, rozdzielono między biblioteki rosyjskie. Reaktywacja Biblioteki nastąpiła dopiero w 1867 roku. Ze zbiorów Komisji Archeologicznej i pomniejszych kolekcji powstała Wileńska Biblioteka Publiczna. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, od roku 1919 biblioteka funkcjonowała jako Biblioteka Publiczna i Uniwersytetu Stefana Batorego.

W okresie międzywojennym placówka przeżywała swoje odrodzenie. Pieczę nad nią sprawowali historyk literatury i bibliofil Stefan Henryk Rygiel (w latach 1924–1929) oraz bibliograf i bibliotekarz Adam Gracjan Łysakowski (w latach 1930–1939). Za ich kadencji wprowadzono katalog przedmiotowy, zorganizowano ośrodek dokumentacji lelewelowskiej, zasoby biblioteczne powiększono o nowe kolekcje. W 1939 r. Biblioteka liczyła 657 tysięcy tomów.

W związku z wybuchem II wojny światowej i działaniami wojennymi w grudniu 1939 roku Uniwersytet Stefana Batorego został zamknięty. W 1944 roku Książnica oficjalnie wznowiła swoją działalność jako Biblioteka Naukowa Państwowego Uniwersytetu Wileńskiego Litewskiej SRR, a od 1991 roku, po odzyskaniu przez Litwę niepodległości, funkcjonuje jako Biblioteka Uniwersytetu Wileńskiego.

Księgozbiór Biblioteki liczy obecnie 5,3 milionów woluminów. Wśród nich zachowały się trzy tomy z kolekcji króla Zygmunta Augusta, wiele bezcennych starodruków (np. dzieło Mikołaja Kopernika *O obrotach sfer niebieskich*), około 1000 starych atlasów oraz bogata kolekcja kartograficzna Joachima Lelewela. Do najbardziej wartościowych zabytków literatury litewskiej należą: inkunabul Rabana Mauro z 1467 roku oraz jeden z dwóch oryginalnych egzemplarzy pierwszej książki litewskiej Martynasa Mažvydasa *Katechizm* (wydany w 1547 roku w Królewcu), a także 11 rękopisów nutowych litewskiego kompozytora Mikołaja Konstantego Čiurlionisa (lit. M. K. Čiurlionis).

Uczestniczka szkolenia miała okazję podziwiać zabytkowe sale biblioteczne (Gabinet Joachima Lelewela, Salę Franciszka Smuglewicza) oraz odwiedzić dwa gabinety zbiorów specjalnych, zapoznając się z przykładami historycznego i kulturalnego dziedzictwa Polski i Litwy. W Gabinetie Rękopisów znajduje się około 300 000 dokumentów, datowanych od XIII wieku do czasów współczesnych. Główny trzon kolekcji stanowią dokumenty poświęcone historii Uniwersytetu Wileńskiego oraz osobom z nim związanym. Niektóre dokumenty zostały zdigitalizowane i umieszczone w cyfrowym repozy-

torium we właściwej dla danego dokumentu kolekcji (na przykład kolekcji architektury, autografów, fotografii czy kartograficzna).

Dwa lata temu Biblioteka wzbogaciła się o nowy budynek z wolnym dostępem do zbiorów o nazwie Narodowe Akademickie Centrum Otwartego Dostępu, Komunikacji i Informacji. Budynek o powierzchni 2750 m² w 85% został sfinansowany ze środków unijnych. Centrum, czynne przez całą dobę 7 dni w tygodniu, zapewnia 670 miejsc dla czytelników i zatrudnia 80 pracowników. Umożliwia korzystanie z nowoczesnych urządzeń komunikacyjnych, multimedialnych, reprograficznych itp. (m.in. skanery 3D, samoobsługowe urządzenia do wypożyczeń i zwrotów książek). W gmachu wyodrębniono zamknięte kabiny pracy indywidualnej i zbiorowej (37), a także sale konferencyjne, rekreacyjne i laboratoria, pozwalające na czytanie, naukę oraz przygotowywanie studenckich projektów indywidualnie i w grupach. Biblioteka może pochwalić się bardzo nowoczesnym, zautomatyzowanym systemem sortowania i transportu materiałów z magazynu do poszczególnych czytelni. Nie zapomniano o rodzicach z małymi dziećmi i przygotowano dla nich pokoje do nauki połączone ze specjalnym pokojem zabaw dla dzieci.

Sercem Akademickiego Centrum jest Oddział Informacji Naukowej. Prowadzi on repozytorium Uniwersytetu Wileńskiego, zajmuje się promocją idei Open Access, zarówno w czasopismach jak i na miejscowym blogu oraz administruje i koordynuje działania narodowego archiwum prac naukowych, publikowanych w ramach otwartej nauki (MIDAS). Oddział prowadzi także badania bibliometryczne pracowników Uniwersytetu Wileńskiego, stronę online Biblioteki i zarządza projektem „Biblioteka elektroniczna eLABa” (*Lithuanian Academic e-Library*). eLABa składa się z 6 kolekcji: „ETD” (prace licencjackie, magisterskie i doktorskie); „Journals” (czasopisma naukowe i popularnonaukowe); „Books” (monografie, podręczniki); „Proceedings” (materiały metodologiczne z konferencji, seminariów i innych naukowych i edukacyjnych wydażeń), „Working Papers” (materiały z badań, raporty i inne e-materiały naukowe); „Empirical Data” (materiały doświadczalne z zakresu nauk społecznych).

Pobyt w Wilnie zaowocował licznymi kontaktami z ciekawymi ludźmi. Głęboko w pamięci uczestniczki szkolenia zapisała się wizyta w Muzeum im. Adama Mickiewicza i spotkanie z jego dyrektorem panem Rimantasem Šalny – znanym na Litwie badaczem oraz popularyzatorem życia i twórczości Adama Mickiewicza.

Udział w programie stanowił przede wszystkim znakomitą okazję do spotkań i wymiany doświadczeń z wileńskimi bibliotekarzami. Zaowocował nawiązaniem nowych znajomości i pozostawił w pamięci niezatarte wspomnienia z urokliwego miasta z wąskimi i krętymi uliczkami starówki oraz pięknymi, barokowymi świątyniami.